

**Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Луганської обласної державної адміністрації
Луганський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Протокол ученої ради Луганського ОППО

29 грудня 2025 р. № 6

Директор Ірина ЦИМБАЛ

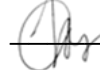
**ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
курсу за проблемою**

«Практики логотерапії в закладі освіти в умовах невизначеності»

СХВАЛЕНО

Протокол засідання кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та методики їх викладання

23 грудня 2025 р. № 11

Завідувач кафедри Олена КОРОТКОВА

Сєвєродонецьк

2025

Автор програми:

Савонова Г. І., доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та методики їх викладання Луганського ОІППО, доктор філософських наук.

Рецензент:

Короткова О. О., завідувач кафедри соціально-гуманітарних дисциплін та методики їх викладання Луганського ОІППО, кандидат історичних наук, доцент.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Курс за вибором «Практики логотерапії в закладі освіти в умовах невизначеності» спрямований на осмислення та практичне опанування екзистенційно-логотерапевтичних підходів у роботі з особистістю в умовах соціальної нестабільності, криз, війни та зростання екзистенційних викликів. Сучасний освітній простір потребує фахівців, здатних не лише передавати знання, а й супроводжувати процеси смислотворення, особистісної стійкості, самодетермінації та психологічного благополуччя здобувачів освіти.

Програма курсу ґрунтується на ідеях екзистенційної психології та логотерапії Віктора Франкла, які розглядають людину як вільну, відповідальну, духовну істоту, здатну знаходити сенс навіть у складних і травматичних життєвих обставинах. У центрі уваги перебуває особистість як активний суб'єкт життєвого шляху, носій цінностей, здатний до усвідомленого вибору життєвої позиції.

Зміст курсу інтегрує теоретичний аналіз сучасних проблем екзистенційної психології особистості, вивчення феноменів самореалізації та особистісних криз, а також практичне опанування логотерапевтичних технік (логотерапевтичний діалог, дерефлексія, парадоксальна інтенція, робота яз цінностями та смислами). Особливу увагу приділено питанням подолання екзистенційного вакууму, інтеграції страху смерті, формуванню життєвої стратегії в умовах невизначеності.

Курс має практико орієнтований характер і спрямований на розвиток професійних та особистісних компетентностей педагогів і психологів щодо застосування логотерапевтичних підходів у закладах освіти, роботі з дітьми, молоддю та дорослими.

Програма розроблена відповідно до нормативно-правової бази в галузі освіти: Конституція України 1996 р., закони України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020 № 463-IX; «Про позашкільну освіту» від 22.06.2000 № 1841-III, Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів на 2024–2026 роки з реалізації Концепції розвитку охорони психічного здоров'я в Україні на період до 2030 року» від 21.06.2024 № 572-р; постанова Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами); наказ Міністерства освіти і науки України «Про затвердження професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти» № 1225 від 29.08.2024 тощо.

Навчання педагогів здійснюється на основі андрагогічного та

компетентнісного підходів, сучасних цифрових технологій.

Мета: формування та розвиток у слухачів здатності до осмисленого використання ідей і практик логотерапії для підтримки самодетермінації, самореалізації та психологічної стійкості особистості, а також для побудови усвідомленої життєвої стратегії в умовах криз і невизначеності.

Завдання:

- розкрити сучасні теоретико-методологічні засади екзистенційної психології особистості в контексті постнекласичної науки;
- сформуванати цілісне уявлення про особистість як самодетермінований, активний та відповідальний суб'єкт життєвого й професійного розвитку;
- проаналізувати психологічний зміст самореалізації, самоактуалізації, життєвої перспективи, самоефективності, самоствавлення та духовності особистості;
- охарактеризувати чинники, умови та бар'єри самореалізації особистості, зокрема в кризових і стресових ситуаціях;
- ознайомити з основними ідеями логотерапії В. Франкла, поняттям «волі до сенсу» та ноетичного виміру особистості;
- сформуванати розуміння ролі екзистенційних криз, страждання та страху смерті в розвитку особистості;
- навчити застосовувати базові логотерапевтичні практики для роботи із цінностями, смислами та життєвими цілями;
- сприяти розвитку навичок побудови індивідуальної стратегії життєвого шляху на основі відповідального вибору та усвідомленої життєвої позиції.

Цільова група: педагогічні працівники всіх категорій.

Обсяг (тривалість) навчання: 6 годин (0,2 кредита ЄКТС).

Напрямок підвищення кваліфікації – розвиток професійних компетентностей.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- **знання** основних концепцій екзистенційної та логотерапевтичної психології особистості; психологічних механізмів самореалізації, самодетермінації та особистісного зростання; природу екзистенційних криз, феномен екзистенційного вакууму та їх вплив на життєвий шлях особистості; змісту та можливостей застосування основних логотерапевтичних технік в освітньому середовищі;

- **уміння та навички** аналізувати життєві ситуації з позицій сенсу, цінностей і відповідальності; виявляти бар'єри самореалізації та ресурси особистісного

розвитку; застосовувати елементи логотерапевтичного діалогу в професійній взаємодії; сприяти формуванню життєвих цілей і стратегій у здобувачів освіти та дорослих; використовувати логотерапевтичні практики для підтримки психологічної стійкості в кризових умовах.

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна (синхронне проведення навчальних занять).

Опис структури навчального плану Програми.

Навчально-тематичний план розрахований на 6 годин (0,2 кредита) та складається з таких тем:

Тема 1. Сучасні теоретико-методологічні проблеми екзистенційної психології особистості. Особистість як самодетермінований феномен (2 год). Тема присвячена аналізу сучасних теоретико-методологічних засад екзистенційної психології особистості в контексті постнекласичної наукової парадигми. Особлива увага зосереджується на розумінні особистості як самодетермінованого, активного та відповідального суб'єкта власного життєвого, особистісного й професійного розвитку. Розкривається психологічна сутність самореалізації особистості, її мотиваційні, ціннісні та смисложиттєві детермінанти.

Тема 2. Самореалізація особистості. Бар'єри самореалізації особистості (2 год). У темі розглядається феномен самореалізації особистості як ключовий показник особистісного зростання, психологічної зрілості та суб'єктності. Аналізується співвідношення понять самоактуалізації та самореалізації, їхні спільні та відмінні характеристики.

Тема 3. Рушійні сили в розвитку особистості та побудова стратегії життєвого шляху на основі практик логотерапії (2 год). Тема спрямована на вивчення рушійних сил розвитку особистості крізь призму екзистенційно-логотерапевтичного підходу. Розглядаються риси особистості як стійкі тенденції поведінки, факторні підходи до їх систематизації, а також психометричні засоби дослідження особистісних характеристик.

Форми, методи та технології реалізації Програми.

Реалізація завдань Програми для досягнення результатів навчання керівниками здійснюється шляхом розгляду навчального матеріалу на синхронних заняттях (семінарські, практичні заняття); виконання слухачами групових та індивідуальних завдань; участі в дискусіях та обговоренні запропонованих питань; самостійного опрацювання навчальних матеріалів.

Навчання здійснюється з використанням технологій дистанційного навчання, засобів конференц-зв'язку (GoogleMeet), вебсервісів та цифрових інструментів

(Mentimeter, Google Forms, Canva) тощо.

Оцінювання результатів навчання.

Умови успішного навчання – 100 % відвідування навчальних занять; активна участь у виконанні завдань під час навчальних занять; успішне виконання тестового контролю (із результатом не менше 80 %).

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації:
сертифікат про підвищення кваліфікації.

ФОРМА НАВЧАННЯ –
дистанційна
0,2 кредита – 6 годин

КВАЛІФІКАЦІЙНА КАТЕГОРІЯ –
педагогічні працівники всіх категорій

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
курсу за проблемою
«Практики логотерапії в закладі освіти в умовах невизначеності»

№ з/п	Назва навчального модуля /теми	Кількість годин	Форма навчального заняття		
			Лекція	Семінар. заняття	Практ. заняття
1	Сучасні теоретико-методологічні проблеми екзистенційної психології особистості. Особистість як самодетермінований феномен	2	2		
2	Самореалізація особистості. Бар'єри самореалізації особистості	2		2	
3	Рушійні сили в розвитку особистості та побудова стратегії життєвого шляху на основі практик логотерапії	2			2
УСЬОГО		6	2	2	2

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Тема 1. Сучасні теоретико-методологічні проблеми екзистенційної психології особистості. Особистість як самодетермінований феномен

Психологічна сутність самореалізації особистості. Психологічний зміст феноменів життєвої перспективи, самоефективності, саморозуміння та самоствавлення особистості. Методи класичних та постнекласичних психологічних досліджень особистості. Основні прикладні завдання сучасної психології особистості. Постнекласична модель особистості як активного самодетермінованого суб'єкта. Вивчення психологічних закономірностей розвитку мотивації самореалізації особистості. Розроблення методів діагностики та технологій сприяння самодетермінації розвитку особистості.

Особистість як складна динамічна, самоорганізувальна, відкрита психологічна система як частина системи «людина-світ». Психологічна характеристика особистості як суб'єкта особистісного та професійного розвитку. Усвідомлені мотиви (потреби, інтереси, переконання, ідеали). Неусвідомлені мотиви (установки й потяги). Мотивація самореалізації та психологічного благополуччя особистості. Цінності, життєві перспективи, цілі життя. Самосвідомість, самоствавлення, Я-концепція. Духовність особистості.

Тема 2. Самореалізація особистості. Бар'єри самореалізації особистості

Феномен самоактуалізації особистості. Пов'язані поняття самоактуалізації та самореалізації особистості. Суб'єктні характеристики особистісного зростання, основні чинники та умови самореалізації особистості. Психологічний зміст, складники й характеристики самоактуалізованої, психологічно зрілої особистості. Особистісна автономія та самодетермінація. Суб'єктні характеристики особистості. Особистісне зростання. Перешкоди на шляху самоактуалізації. Негативний вплив попереднього досвіду. Вплив групи та суперечливий тиск оточення. Внутрішні «захисти».

Основні поняття, що розкривають різні аспекти кризи особистості. Особистісний адаптаційний потенціал. Поняття стресу та деформацій особистості. Поняття про кризи. Нормативні та ненормативні кризи розвитку особистості. Особистісний потенціал, стратегії поведінки, що долає стрес (копінг-стратегії), психологічні захисти, рівень фрустраційної толерантності як чинник деформацій та стратегії їх подолання. Шляхи профілактики та подолання особистісних деструкцій. Психологічна діагностика стратегій поведінки, що долає стрес, психологічних захистів особистості, деструктивних станів особистості.

Тема 3. Рушійні сили в розвитку особистості та побудова стратегії життєвого шляху на основі практик логотерапії

Поняття рис особистості як стійких тенденцій поведінки. Факторні підходи до вивчення і систематизації особистісних рис. Психометрика й особистісні опитувальники.

Потреби, мотиви, цінності як детермінанти особистісного зростання. Роль свободи вибору та відповідальності в розвитку особистості. Основні ідеї Віктора Франкла про природу людини. «Воля до сенсу» як провідна рушійна сила розвитку. Поняття ноетичного (духовного) виміру особистості. Три групи цінностей у логотерапії: цінності творчості, цінності переживання, цінності ставлення. Вплив сенсу на самореалізацію та життєву активність.

Екзистенційні кризи та їхня роль у формуванні життєвого шляху. Поняття екзистенційного вакууму. Страждання як потенціал особистісного зростання. Переосмислення життєвого досвіду як умова розвитку. Способи взаємодії людини зі страхом смерті. Практики інтеграції страху смерті у військових та цивільних громадян.

Побудова стратегії життєвого шляху в логотерапії. Усвідомлення життєвих цінностей і пріоритетів. Формування довгострокових і короткострокових життєвих цілей. Вибір життєвої позиції в складних і кризових ситуаціях. Відповідальність як основа життєвої стратегії. Практики логотерапії у формуванні життєвої стратегії. Логотерапевтичний діалог. Метод дерефлексії. Парадоксальна інтенція. Робота з ціннісними орієнтаціями та життєвими смислами.

Список використаних джерел

1. Екзистенціальна орієнтація в психологічному консультуванні. 2022.
URL: http://www.ni.biz.ua/13/13_9/13_93603_ekzistentsialnaya-orientatsiya-v-psihologich-eskom-konsultirovanii.html (дата звернення: 15.11.2025).
2. Зварич І. М., Чуйко Г. В., Колтунович Т. А. Екзистенційна та гуманістична психологія : навчальний посібник / за наук. ред. В. Г. Панка. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 499 с.
3. Козловський І. Людина на перехресті. Роздуми про екзистенційний інтелект. Київ : Колесо життя, 2023. 120 с.
4. Мирончак К. В. Зустріч зі смертю : способи організації життєвого досвіду ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 136 с.
5. Осика О. В. Логотерапія В. Франкла в психокорекційній роботі зі школярами. *Проблеми сучасної психології. Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2013. Випуск 21. С. 531–541.
6. Савонова Г. І. Пошук сенсу в умовах невизначеності : екзистенційна психологія в контексті глобальних криз. *Академічна й університетська наука : результати та перспективи : зб. наук. пр. XVIII Міжнар. наук.-практ. конф., 09–12 груд. 2025 р. Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2025. С. 114–116.*
URL: <https://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/21087> (дата звернення: 21.11.2025).
7. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості : у межах і за межами буденності. Київ : Либідь, 2003. 376 с.
8. Франкл В. Лікар та душа. Основи логотерапії. / пер. з англ. Любомира Шерстюка. Харків : КСД, 2025. 319 с.
9. Франкл В. Логотерапія – метод екзистенціального психоаналізу. 2021.
URL: <https://alexus.com.ua/viktor-frankl-logoterapiya-metod-ekzistencialnogo-psixooanaliz-u/> (дата звернення: 15.11.2025).
10. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі. Харків : КСД, 2024. 160 с.
11. Фромм Е. Втеча від свободи. / пер. з англ. Максима Яковлєва. Харків : КСД, 2025. 285.
12. Фурман А. А. Психологія смисложиттєвого розвитку особистості. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 508 с.
13. Ялом І. Вдивляючись у сонце. Долаючи страх смерті. Харків: КСД, 2020. 322 с.